

Růžena Milatová
MUDr. Petr Wohl

*K*UCHAŘKA
PŘI ONEMOCNĚNÍ
SLINIVKY

130 receptů

© Růžena Milatová, 2011

ISBN 978-80-7429-143-2

Obsah

Onemocnění slinivky břišní	9
Záněty slinivky břišní (akutní a chronická pankreatitida)	9
Akutní zánět slinivky (akutní pankreatitida)	10
Klinický obraz při akutní pankreatitidě	10
Klinický obraz při chronické pankreatitidě	11
Onemocnění slinivky a cukrovka (diabetes mellitus)	12
Základní obecné principy léčby	13
Zásady diety při akutním onemocnění slinivky	14
Dieta při chronickém onemocnění slinivky	15
Výběr vhodných potravin	16
Nevhodné potraviny	17
O kuchyňské úpravě	18
Poznámka k receptům	19
Kolik gramů obsahuje 1 lžička, 1 lžice, 1 vrchovatá lžice	19
Příklad týdenního jídelního lístku pro jednu osobu	20
<i>Polévky</i>	
Polévka bramborová	23
Polévka bramborová třená	23
Polévka hašé	24
Polévka hovězí s rýží	24
Hovězí bujón s vejcem	25
Polévka kuřecí	25
Odvar rýžový	26
Odvar vločkový	26
Polévka rajská s rýží	27
Polévka brokolicová	27
Polévka italská	28
Polévka vločková s mrkví	28
Polévka špenátová	29
Rybí polévka	29
Polévka žemlová	30
Polévka ragú	30

Zavářky do polévek

Kapání	31
Krupicové nočky	31
Strouhání	32
Žemlové kostičky	32

Přílohy

Brambory vařené	33
Brambory št'ouchané	33
Kaše bramborová	34
Bramborové placičky	34
Brambory pečené	34
Brambory dušené	35
Bramborový salát	35
Bramborové knedlíky plněné šunkou	36
Knedlíky bramborové v ubrousku	36
Knedlíky houskové	37
Knedlíky karlovarské	37
Noky (halušky)	38
Rýže vařená	38
Těstoviny	38

Omáčky

Bešamel	39
Omáčka koprová	39
Omáčka pažitková	40
Omáčka merano	40
Omáčka milánská	41
Omáčka rajska	41

Drůbež, králík, ryby

Kuře pečené	42
Kuře s jablky	42
Kuřecí ragú	43
Kuře na protlaku	43
Kuřecí máslový řízek	44
Haše drůbeží	44
Kuřecí šunka teplá	45
Kuřecí roláda	45

Krůtí guláš	46
Krůta na pomerančích	46
Krůtí plátek se sýrem a broskví	47
Krůtí plátky s brokolicí	47
Králík na způsob svičkové	48
Králičí ragú	48
Králičí závitok	49
Filé zapečené po italsku	50
Filé s citrónem	50
Filé zapečené s rajčaty a sýrem	51
Filé s jablky	51

Maso hovězí

Hovězí maso vařené	52
Hovězí maso na rajčatech	52
Hovězí maso protýkané	53
Hovězí frankfurtská pečeně	53
Hovězí pražská pečeně	54
Hovězí závitok	54
Hovězí maso v mrkvi	55
Hovězí guláš	55
Hovězí svičková	56
Hovězí přírodní plátek	56

Maso vepřové

Vepřová kapsa	57
Vepřové ražniči	57
Vepřový závitok se šunkou a sýrem	58
Vepřový závitok se špenátem	58
Vepřový přírodní plátek	59
Vepřové nudličky s brokolicí	59
Vepřové maso v mrkvi	60
Vepřové maso na celeru	60

Polomasitá jídla

Bramborový guláš se šunkou	61
Špagety s boloňskou omáčkou	61
Zapečené brambory s vepřovým masem a zeleninou	62
Zapečené brambory se šunkou a sýrem	62

Selská omeleta	63
Rizoto s vepřovým masem a sýrem	63
Rizoto milánské s kuřecím masem	64
Bílková sedlina se šunkou	64
Těstoviny zapečené s bílkou a se šunkou	65
Zelenina zapečená se šunkou a bílkou	65

Slaná bezmasá jídla

Rizoto zeleninové	66
Těstoviny zapečené se špenátem	66
Brambory zapečené se sýrem	67
Sýrový nákyp	67
Tvarohové šišky se strouhankou	68
Mrkev dušená	68
Fazolky dušené	69
Špenát dušený	69

Sladká jídla

Knedlíky z tvarohového těsta	70
Nudle se strouhankou	70
Nudlový nákyp s tvarohem a jablky	71
Rýžový nákyp s tvarohem a broskvemi	71
Žemlovka s tvarohem a jablky	72

Moučníky

Piškot	73
Tvarohový krém na piškot	73
Koláč s jablky	74
Piškotová roláda	74
Bílkový chlebiček	75
Tvarohový dezert s jablky	75
Pečené jablko	76
Rýžový pudink s ovocnou šťávou	76

Saláty

Salát hlávkový	77
Salát hlávkový s ovocem	77
Salát mrkvový	78
Salát mrkvový s meruňkami	78

Salát mrkvový s jablky	78
Salát mrkvový s jogurtem	79
Salát rajčatový	79
Salát rajčatový s jogurtem	80
Salát celerový s jablky	80
Salát fazolkový	80
Salát z čínského zelí	81
Salát z vařené červené řepy	81
Ovocný salát s jogurtem	82
Ovocný salát	82
Meruňkový kysel	82

Pomazánky

Pomazánka z kuřecího masa	83
Pomazánka tvarohová s eidamem	83
Pomazánka šunková se sýrem	84
Pomazánka šunková s bešamelem	84
Pomazánka rybí	85
Sýrová pěna	85

Slovník cizích slov	86
--------------------------------------	-----------

Základní obecné principy léčby

Obecné cíle terapie jsou definovány:

1. zlepšení výživového – nutričního stavu
2. snížení chronického průjmu (steatorhey a malabsorbčního syndromu)
3. udržení adekvátního dietního a energetického příjmu
4. snížení kolísání glykémie
5. prevence hypoglykemií (nízké hladiny cukru, je-li přítomna cukrovka)

Dietní léčba je založena na naprostém omezení až absolutním zákazu alkoholu, omezením zejména živočišných tuků a suplementace vitamínů a stopových prvků (zinek, selen, měď atp.). Doporučuje se jíst častěji, ale v menších porcích.

Speciální dietní postupy (nutriční sipping, enterální výživa) jsou indikovány při neúspěchu výživy per os nebo u těžké poruchy vstřebávání živin.

Těžká porucha vstřebávání je často spojena s chronickými průjmy s vysokým vylučováním tuků (steatorhea), kdy je na místě léčba pankreatickými enzymy. Enzymy podáváme vždy během jídla, tzv. řízené uvolňování enzymů z kapslí je podmínkou efektivní léčby steatorhey. Efekt terapie posuzujeme dle změn frekvence stolic a změn hmotnosti. Léčba enzymy ve vysokých dávkách může částečně tlumit i bolest.

MUDr. Petr Wohl

Zásady diety při akutním onemocnění slinivky

V akutním stadiu onemocnění slinivky je důležité omezit stimulaci tvorby enzymů slinivkou na co nejmenší míru. Stimulací ke tvorbě enzymů je především strava.

V první fázi akutního onemocnění stravu zcela vyloučíme a pacient je vyživován pouze nitrožilně.

Po zklidnění zánětu slinivky podáváme čaj po lžičkách slazený cukrem nebo glukopurem. Jako další přidáváme potraviny obsahující sacharidy, jako například suchary, starší vodové, nesypané pečivo, vodovou bramborovou kaši, jablečný kysel apod.

Jako další potravinu přidáváme libová vařená nebo dušená bílá masa. Bílkoviny postupně rozšiřujeme o netučné zakysané mléčné výrobky, nízkotučné sýry a tvarohy, ale mléko jako nápoj nedoporučujeme.

Z ovoce jsou vhodné loupané kompotované broskve, jablka jako kompot, jablečné nebo meruňkové pyré, banány. Ovoce musí být vždy zbaveno slupek, nesmí obsahovat žádná zrníčka a musí být tepelně upraveno. Banány zpočátku podáváme škrábané.

Ze zeleniny je vhodná dušená nebo vařená mrkev, v malém množství dušené zelené fazolky, dušený špenát, hlávkový salát, čínské zelí.

Tuky přidáváme do stravy jako poslední a to až po úplném zklidnění zánětu. Přednost dáváme čerstvému máslu a rostlinným tukům. Volný tuk podáváme až při přechodu na volnější dietu – s omezením tuku.

Hlavní zásadou při podávání stravy je důležité pokrmy dobře doměkka upravit, podáváme jen malé porce, ne příliš horké ani studené. Nemocný musí stravu důkladně rozkousat.

Platí absolutní zákaz alkoholu!!!

Dieta při chronickém onemocnění slinivky

V této volnější dietě, pro kterou jsou v této knize napsány recepty, je obsah tuků ve stravě 60 g na den. Výrazně omezujeme tuky živočišné a doporučujeme tuky s obsahem nenasycených mastných kyselin zejména n-3 a n-6. Tyto tuky jsou převážně rostlinného původu. Z živočišných tuků doporučujeme máslo, které obsahuje MCT tuky, jejichž stravitelnost je pro organismus snazší. Dalším důležitým doporučením při této dietě je vyloučení takových úprav pokrmů, při nichž se tuky přepalují. Zejména tedy smažení a opékání na tuku. Dále omezujeme potraviny tučné jako majonézy, uzeniny, tučná masa a mléčné výrobky s vysokým obsahem tuku. Důrazně zakazujeme alkohol a ostré koření. Nevhodné jsou také potraviny, které při konzumaci vyvolávají nadýmání a tlačí na orgány umístěné v dutině břišní.

Je velmi důležité pokrmy dobře doměkka připravit, jíst pomalu, v malých dávkách, ale častěji a jídlo dobře rozkousat.

Omezujeme nebo úplně vyloučíme kávu, silný čaj.

Tuto dietu při chronickém onemocnění slinivky břišní jsou nuceni pacienti dodržovat mnohdy i dlouhou dobu. Pacient je tedy často vystaven riziku malnutrice (podvýživy) pro nevyvážený poměr základních živin ve stravě. Stravu je potřeba individuálně upravovat k aktuálnímu stavu pacienta. Úpravu jídelníčku je nutno konzultovat s ošetřujícím lékařem a nutričním terapeutem. Jen tak si může být pacient jistý, že je jídelníček sestaven tak, aby u něj strava nevyvolávala obtíže a odpovídala jeho výživovým potřebám.

Výběr vhodných potravin

☺ **Maso**

Doporučujeme libové (hovězí, jehněčí, kuřecí, králíčí, telecí, tresku, maso sladkovodních ryb, jako je kapr a pstruh). Z uzenin vybíráme libovou vepřovou a drůbeží šunku.

☺ **Tuky**

Máslo, rostlinné tuky (jako je Alfa, Flora, Perla, Rama) a kvalitní jednodruhové oleje.

☺ **Mléčné výrobky**

Jogurty do 2 % tuku v sušině, sýry do 30 % tuku v sušině a nízkotučné tvarohy. Vhodné jsou zakysané mléčné výrobky.

☺ **Příkrmy**

Brambory, bramborová kaše, rýže, těstoviny, těstovinové a krupicové noky, žemlový knedlík, vídeňský knedlík.

☺ **Pečivo**

Pečivo bílé nesypané, suchary, piškoty a starší netučné kynuté pečivo, např. mazanec a vánočka (bez rozinek a mandlí).

☺ **Ovoce**

Syrové – jen vyzrálé bez slupek. Vhodné jsou banány, broskve, cukrový meloun, jablka, mandarinky, meruňky, nektarinky, pomeranče. V tepelně upravené formě – jako kompoty (bez slupek a jadérek), ovocné rosoly a ovocné kaše.

☺ **Zelenina**

Vhodná je brokolice, celer, čekankové puky, červená řepa, čínské zelí, různé druhy listových salátů, rajčata. Konzumace zeleniny je omezena individuální snášenlivostí pro časté potíže s nadýmáním.

☺ **Koření**

Zelené bylinky, jako je např. bazalka, bobkový list, kopr, majoránka, pažitka, petrželka, vývar z hub a kmínu.

☺ **Vejsce**

Povoluje se celé vejce v dávce ½ ks za den, jako součást pokrmů. Bílky v neomezeném množství i samostatně.

☺ **Nápoje**

Čistá nesyčená voda, bylinkové čaje, slabý černý čaj, zelený čaj a ovocné šťávy.

Nevhodné potraviny

⊗ **Maso**

Maso tučné, jako je husa, kachna, smažené maso, tučné kořeněné uzeniny a slanina, tučné ryby, marinované ryby a rybí konzervy s obsahem tuku.

⊗ **Tuky**

Lůj, přepalované tuky a sádlo.

⊗ **Mléčné výrobky**

Tučné mléčné výrobky, tučné sýry, smetana, šlehačka, pikantní zrající sýry.

⊗ **Příkrmy**

Kynutá těsta, luštěniny, smažené hranolky a opékané brambory na tuku.

⊗ **Pečivo**

Celozrné pečivo, chléb a pečivo z kynutého těsta.

⊗ **Ovoce**

Ovoce obsahující zrníčka a slupky (jahody, maliny, borůvky, ostružiny, brusinky, hroznové víno, kiwi, datle, fíky, švestky, třešně, angrešt, rybíz apod.), reveň.

⊗ **Ořechy a všechny druhy semen**

⊗ **Zelenina**

Hlávkové i kysané zelí, kapusta, květák, salátová okurka, papriky, kapie, sterilovaná či nakládaná zelenina a houby, cibule.

⊗ **Koření**

Pepř, paprika, kari, masox, maggi, sójová a worcesterová omáčka, ocet.

⊗ **Vejce**

Jako samostatný pokrm jsou nevhodné žloutky.

⊗ **Nápoje**

Alkoholické nápoje, sycené nápoje a nápoje s obsahem zrníček.

O kuchyňské úpravě

Při přípravě pokrmů věnujeme pozornost výběru tuků a způsobu použití při tepelné úpravě. Používáme vhodné nádoby, například teflonové pánve, hrnce, pekáčky či parní hrnec, tlakový hrnec a různé nádoby s nepřilnavým povrchem.

Při přípravě pokrmů používáme vaření, dušení, pečení a zapékání bez kůrky, vaření ve vodní lázni. Pokrmy zpracováváme bez tuku, s přídavkem tekutiny. Masa opékáme nasucho na nepřilnavém nádobí, podléváme vodou nebo netučným vývarem. Jako nejvhodnější tuk je doporučované máslo a jednodruhové oleje. Tuk přidáváme až do hotových pokrmů, nebo těsně před jejich dokončením.

Pokrmy zhušťujeme moukou, nejlépe nasucho opraženou na teflonové pánvi, rozmíchanou ve vodě nebo v mléce. Úplně vyloučíme opékání na tuku a smažení!

Vždy vybíráme potraviny, které odpovídají svým složením předepsané dietě. Solíme přiměřeně, nepoužíváme ostré koření. Používáme zelené bylinky v dietě povolené, které dodají jídlu příjemnou chuť a podporují trávení.

Příklad týdenního jídelního lístku pro jednu osobu

PONDĚLÍ

Snídaně: čaj, 50 g nízkotučného sýra, 10 g flory, 2 rohlíky

Přesnídávka: banán

Oběd: brokolicová polévka

štěpánská hovězí pečeně, dušená rýže

Svačina: pudink s piškoty

Večeře: zapečené těstoviny s kuřecím masem a sýrem, mrkvový salát

Jídelníček na den obsahuje:

99 g bílkovin, 55 g tuku, 343 g sacharidů, 16,2 g vlákniny

9365 Kj = 2238 kcal

ÚTERÝ

Snídaně: bílá káva, 20 g medu, 10 g másla, 2 housky

Přesnídávka: jablkový kompot

Oběd: hovězí polévka s těstovinou

pečené rybí filé, vařené brambory, 5 g másla na maštění,
broskvový kompot

Svačina: nízkotučný jogurt, rohlík

Večeře: bramborový knedlík plněný šunkou, dušený špenát

Jídelníček na den obsahuje:

88 g bílkovin, 54 g tuku, 353 g sacharidů, 23,4 g vlákniny

9241 Kj = 2206 kcal

POLÉVKA BRAMBOROVÁ

½ l vody, 100 g brambor, 20 g mrkve, 20 g petržele, 20 g celeru, 20 g hladké mouky, 10 g másla, sůl, majoránka, kmín, petrželová nať

Oloupané, omyté brambory a zeleninu nakrájíme na kostičky, uvaříme v osolené vodě doměkka. Polévku zahustíme moukou nasucho opraženou na teflonové pánvi, rozmíchanou ve studené vodě. Přidáme koření, dobře provaříme a podle chuti dosolíme. Na talíři zjemníme máslem a ozdobíme sekanou petrželkou.

Jedna porce obsahuje:

2 g bílkovin, 5 g tuku, 19 g sacharidů, 2,9 g vlákniny

516 Kj = 123 Kcal

POLÉVKA BRAMBOROVÁ TŘENÁ

½ l vody, 300 g brambor, 30 g mrkve, 10 g hladké mouky, 100 ml nízkotučného mléka, 10 g másla, sůl

Oloupané, omyté brambory a mrkev nakrájíme na kostičky, vložíme do vody, osolíme a vaříme doměkka. Uvařené rozmixujeme dohladka, zahustíme moukou nasucho opraženou na teflonové pánvi, rozmíchanou ve studené vodě. Dobře provaříme, zjemníme mlékem a máslem a podle chuti dosolíme.

Jedna porce obsahuje:

5 g bílkovin, 5 g tuku, 37 g sacharidů, 1,5 g vlákniny

886 Kj = 212 Kcal

KAPÁNÍ

30 g hrubé mouky, ¼ vejce

Do rozšlehaného vejce zamícháme hrubou mouku. Vzniklé těstíčko přepasírujeme přes síto s velkými oky do vroucí polévky a krátce povaříme.

Jedna porce obsahuje:

2 g bílkovin, 1 g tuku, 11 g sacharidů, 0,6 g vlákniny

267 Kj = 63 Kcal

KRUPICOVÉ NOČKY

40 g krupice, ¼ vejce, 6 g másla

Vejce, máslo, krupici vymícháme v těstíčko, podle potřeby přidáme vlažnou vodu a necháme chvíli odpočinout. Přes cedník na nočky propasírujeme do vroucí polévky. Krátce povaříme.

Jedna porce obsahuje:

3 g bílkovin, 3 g tuku, 15 g sacharidů, 1,4 g vlákniny

433 Kj = 104 Kcal

BRAMBORY VAŘENÉ

500 g brambor, kmín, sůl, voda

Oloupané, omyté brambory překrájíme na čtvrtky a vložíme do vroucí vody. Osolíme, okmínujeme a vaříme doměkka. Před podáváním kmín z brambor odstraníme, nebo kmín před vařením dáme do textilního sáčku nebo čajítka. Brambory můžeme také vařit v tlakovém hrnci, podle návodu, mají lepší chuť.

Jedna porce obsahuje:

10 g bílkovin, 1 g tuku, 59 g sacharidů, 5,3 g vlákniny

1153 Kj = 275 Kcal

BRAMBORY ŠŤOUCHANÉ

500 g brambor, voda, sůl, sekaná pažitka

Oloupané, omyté brambory překrájíme na čtvrtky, vložíme do vroucí vody a osolíme. Uvařené brambory scedíme, rozmačkáme a posypeme omytou, sekanou pažitkou.

Jedna porce obsahuje:

10 g bílkovin, 1 g tuku, 59 g sacharidů, 5,3 g vlákniny

1153 Kj = 275 Kcal

BEŠAMEL

20 g másla, 40 g hladké mouky, 300 ml nízkotučného mléka, sůl

Do rozehřátého másla vsypeme mouku, zahřejeme a zalijeme studeným mlékem. Za stálého míchání uvaříme hladkou omáčku, kterou dobře provaříme a dochutíme solí. Bešamel používáme jako základ pro přípravu některých omáček.

Jedna porce obsahuje:

7 g bílkovin, 10 g tuku, 22 g sacharidů, 0,7 g vlákniny

893 Kj = 213 Kcal

OMÁČKA KOPROVÁ

40 g hladké mouky, 20 g másla, 300 ml nízkotučného mléka, 10 g kopru, 10 g cukru, citrónová šťáva, sůl

Z másla, mouky a mléka připravíme bešamel, provaříme a podle potřeby můžeme naředit vodou. Přidáme sekaný kopr, dochutíme solí, cukrem a citrónovou šťávou.

Jedna porce obsahuje:

7 g bílkovin, 10 g tuku, 27 g sacharidů, 1,6 g vlákniny

979 Kj = 234 Kcal

Maso drůbeží

KUŘE PEČENÉ

200 g kuřecích prsíček bez kůže, 10 g hladké mouky, 10 g másla, sůl, voda

Omytá kuřecí prsa osolíme, podlijeme vodou a upečeme doměkka. Během pečení maso podléváme, aby nebylo suché. Měkké maso vyjmeme, šťávu zahustíme nasucho opraženou moukou rozmíchanou ve studené vodě a provaříme. Přidáme máslo a podle chuti dosolíme. Maso vrátíme zpět a necháme prohřát. Můžeme podávat s vařenými bramborami nebo s rýží.

Jedna porce obsahuje:

23 g bílkovin, 5 g tuku, 4 g sacharidů, 0,2 g vlákniny

667Kj = 161 Kcal

KUŘE S JABLKY

200 g kuřecích prsíček bez kůže, 10 g hladké mouky, 15 g másla, 150 g jablek, sůl, voda

Omytá kuřecí prsa osolíme, přidáme oloupané, omyté, na plátky nakrájené jablko, podlijeme vodou a dusíme doměkka. Zahustíme nasucho opraženou moukou rozmíchanou ve studené vodě a dobře provaříme. Zjemníme máslem, podle chuti dosolíme. Můžeme podávat s vařenými bramborami.

Jedna porce obsahuje:

23 g bílkovin, 7 g tuku, 15 g sacharidů, 1,7 g vlákniny

857 Kj = 204 Kcal

HOVĚZÍ MASO VAŘENÉ

200 g libového hovězího masa, sůl

Omyté hovězí maso vložíme do vařící osolené vody a vaříme doměkka.

Jedna porce obsahuje:

20 g bílkovin, 6 g tuku, 0 g sacharidů, 0 g vlákniny

548 Kj = 131 Kcal

HOVĚZÍ MASO NA RAJČATECH

*200 g hovězího masa z kýty, 100 g rajčat, 20 g hladké mouky,
10 g rajského protlaku, 10 g másla, sůl*

Omyté maso nasucho opečeme, podlijeme vodou, přidáme rajský protlak, osolíme a dusíme doměkka. Měkké maso vyjmeme, šťávu zahustíme nasucho opraženou moukou rozmíchanou ve studené vodě, přidáme oloupaná, na plátky nakrájená rajčata a provaříme, podle chuti dosolíme. Zjemníme máslem. Maso vrátíme zpět a necháme prohřát. Podáváme s karlovarskými nebo houskovými knedlíky, těstovinami či rýží.

Jedna porce obsahuje:

21 g bílkovin, 10 g tuku, 10 g sacharidů, 0,9 g vlákniny

894 Kj = 214 Kcal

VEPŘOVÁ KAPSA

2 ks libových vepřových kotlet s kostí (asi 240 g), 40 g eidamu 30%, 50 g rajčat, bazalka, 10 g oleje, sůl

Maso pečlivě omyjeme, tím ho zbavíme drobných úlomků kostí, nařízneme tak, aby se vytvořila kapsa, do které vložíme směs připravenou z oloupaného, semínek zbaveného rajčete, na kostičky nakrájeného sýra a nasekané bazalky. Kapsu uzavřeme jehlou, aby směs nevytékala. Maso osolíme a po obou stranách nasucho opečeme, podlijeme vodou a pečeme v troubě za občasného podlévání doměkka. Přidáme olej, šťávu podle chuti dosolíme. Můžeme podávat s vařenými bramborami nebo bramborovou kaší.

Jedna porce obsahuje:

21 g bílkovin, 38 g tuku, 1 g sacharidů, 0,3 g vlákniny

1805 Kj = 432 Kcal

VEPŘOVÉ RAŽNIČI

200 g vepřové kýty, 100 g šunky, 100 g brambor, sůl, majoránka, citrónová šťáva, 10 g oleje

Omyté maso, omyté brambory se slupkou a šunku nakrájíme na kostky. Na jehlu napícháme střídavě všechny suroviny. Osolíme, okořeníme majoránkou, podlijeme vodou a pečeme doměkka. Můžeme podávat s vařenými bramborami nebo bramborovou kaší.

Jedna porce obsahuje:

30 g bílkovin, 25 g tuku, 18 g sacharidů, 1,3 g vlákniny

1726 Kj = 413 Kcal

BRAMBOROVÝ GULÁŠ SE ŠUNKOU

*500 g brambor, 150 g šunky, 30 g rajčatového protlaku,
20 g hladké mouky, 20 g olivového oleje, sůl, voda, majoránka*

Omyté, oloupané brambory nakrájíme na kostičky, zalijeme vodou, osolíme, mírně povaříme. Přidáme na kostičky nakrájenou šunku, rajčatový protlak, majoránku a uvaříme doměkka. Omáčku zahustíme nasucho opraženou moukou rozmíchanou ve vodě a dobře provaříme. Přidáme olej, podle chuti dosolíme. Podáváme s bílým pečivem.

Jedna porce obsahuje:

20 g bílkovin, 18 g tuku, 47 g sacharidů, 3,5 g vlákniny

1808 Kj = 432 Kcal

ŠPAGETY S BOLOŇSKOU OMÁČKOU

*150 g mletého vepřového masa z kýty, 100 g rajčatového pyré,
15 g hladké mouky, 10 g olivového oleje, sůl, bazalka, 160 g špaget*

Mleté maso rozdušíme na teflonové pánvi, osolíme, přidáme rajčatové pyré a dusíme doměkka, podle potřeby podléváme vodou. Hotovou směs mírně zahustíme hladkou moukou, necháme provařit, přidáme olej a sekanou bazalku. Na talíři přelijeme touto směsí špagety uvařené podle návodu.

Jedna porce obsahuje:

23 g bílkovin, 18 g tuku, 61 g sacharidů, 3,4 g vlákniny

2103 Kj = 503 Kcal

RIZOTO ZELENINOVÉ

200 g rýže, 60 g brokolice, 100 g mrkve, 30 g sterilovaného hrášku, 20 g rajčatového protlaku, sůl, petrželová nať, 20 g másla, 40 g strouhaného eidamu 30%

Zeleninu podlijeme vodou, osolíme, přidáme propláchnutou rýži, promícháme a dusíme doměkka. Hotové zjemníme máslem, dosolíme, zamícháme posekanou petrželovou natí a podáváme posypané strouhaným sýrem.

Jedna porce obsahuje:

15 g bílkovin, 12 g tuku, 90 g sacharidů, 5,2 g vlákniny

2173 Kj = 520 Kcal

TĚSTOVINY ZAPEČENÉ SE ŠPENÁTEM

200 g těstovin, 4 bílky, 150 g mraženého špenátu, 15 g hladké mouky, 150 ml nízkotučného mléka, 15 g másla nebo oleje, 10 g strouhanky, sůl

Mírně podušený špenát osolíme, zahustíme hladkou moukou rozmíchanou ve 1/3 mléka, přidáme 1 bílek a necháme provařit. Do těstovin uvařených podle návodu vmícháme špenátovou směs a dáme do máslem vymazané, strouhankou vysypané formy do vodní lázně mírně zapéct. Pak těstoviny zalijeme zbylými rozšlehanými bílky v mléce se solí a dáme znovu zapéct, až se bílky srazí.

Jedna porce obsahuje:

22 g bílkovin, 10 g tuku, 94 g sacharidů, 4,7 g vlákniny

2312 Kj = 552 Kcal

KNEDLÍKY Z TVAROHOVÉHO TĚSTA

*300 g netučného jemného tvarohu, 100 g veku, 30 g krupice,
40 g cukru, ½ vejce, 50 ml mléka, 20 g strouhanky, sůl, 30 g másla*

Veku nakrájíme na kostky, zvlhčíme mlékem, ve kterém jsme rozšlehali žloutek. Vmícháme prolisovaný tvaroh, krupici, strouhanku a sníh z bílku. Těsto necháme chvíli stát a pak tvoříme knedlíky, které uvaříme v navlhčeném a ½ dávky másla vymazaném ubrousku. Uvařené knedlíky podáváme posypané cukrem a polité máslem.

Jedna porce obsahuje:

25 g bílkovin, 16 g tuku, 78 g sacharidů, 2,4 g vlákniny

2328 Kj = 557 Kcal

NUDLE SE STROUHANKOU

*160 g širokých nudlí, 40 g strouhanky, 40 g moučkového cukru,
20 g másla, sůl*

Nudle uvařené podle návodu scedíme, posypeme nasucho opraženou strouhankou a cukrem a polijeme rozpuštěným máslem.

Jedna porce obsahuje:

10 g bílkovin, 9 g tuku, 98 g sacharidů, 2,9 g vlákniny

2123 Kj = 507 Kcal

PIŠKOT

½ vejce, 20 g cukru krupice, 20 g hladké mouky, 10 g hrubé mouky, 10 g oleje, 10 g másla, 10 g hrubé mouky na vysypání formy

Do žloutku ušlehaného s cukrem a olejem zamícháme mouku, zlehka vmícháme z bílku sníh. Pečeme ve vymazané a moukou vysypané formě. Hotové těsto se odlepuje od krajů a nelepí se při zkoušení na špejli. Můžeme podávat namazaný džemem bez zrníček, tvarohovým krémem, nebo zalít pudinkem.

Jedna porce obsahuje:

4 g bílkovin, 9 g tuku, 25 g sacharidů, 0,8 g vlákniny

830 Kj = 199 Kcal

TVAROHOVÝ KRÉM NA PIŠKOT

100 g jemného netučného tvarohu, 40 g moučkového cukru, 15 g másla, 50 ml mléka

Prolisovaný tvaroh smícháme s cukrem, máslem a podle potřeby naředíme mlékem a našleháme.

Jedna porce obsahuje:

6 g bílkovin, 7 g tuku, 22 g sacharidů, 0 g vlákniny

745 Kj = 178 Kcal

SALÁT HLÁVKOVÝ

*200 g hlávkového salátu, 6 g olivového oleje, citrónová šťáva,
10 g cukru, sůl, voda*

Rozebrané listy hlávkového salátu důkladně omyjeme, natrháme na kousky, naskládáme do misky a zalijeme zálivkou z vody, cukru, citrónové šťávy, soli a oleje.

Jedna porce obsahuje:

1 g bílkovin, 4 g tuku, 21 g sacharidů, 2,3 g vlákniny

533 Kj = 127 Kcal

SALÁT HLÁVKOVÝ S OVOCEM

*100 g hlávkového salátu, 100 g banánu, 100 g pomeranče,
6 g olivového oleje, citrónová šťáva*

Rozebrané listy hlávkového salátu důkladně omyjeme, natrháme na kousky, naskládáme do misky, přidáme oloupaný, na kostky nakrájený banán a pomeranč. Zakapeme citrónovou šťávou a olejem a zlehka promícháme.

Jedna porce obsahuje:

1 g bílkovin, 3 g tuku, 23 g sacharidů, 2,8 g vlákniny

514 Kj = 123 Kcal

POMAZÁNKA Z KUŘECÍHO MASA

150 g vařeného kuřecího masa, 50 g nízkotučného taveného sýra, sůl, 20 g másla, pažitka

Uvařené kuřecí maso umeleme, smícháme se sýrem, máslem a osolíme. Dobře rozšleháme. Na ozdobu můžeme použít zelenou petržel nebo pažitku.

Jedna porce obsahuje:

26 g bílkovin, 10 g tuku, 2 g sacharidů, 0 g vlákniny

850 Kj = 203 Kcal

POMAZÁNKA TVAROHOVÁ S EIDAMEM

150 g jemného netučného tvarohu, 30 g eidamu 30%, 10 g másla, 30 ml nízkotučného mléka, sůl, zelená petrželka

Tvaroh smícháme s nastrouhaným eidamem, máslem, sekanou petrželkou a podle potřeby naředíme mlékem. Podle chuti osolíme.

Jedna porce obsahuje:

22 g bílkovin, 7 g tuku, 6 g sacharidů, 0 g vlákniny

731 Kj = 175 Kcal

Slovník cizích slov

Ataka záchvat nemoci

Amyláza enzym štěpící škrob na jednodušší cukry

Antrum dutina

Autoimunitní reakce namířená proti některému z vlastních orgánů

Cystická fibróza vrozená choroba, která se vyznačuje tvorbou viskózního hlenu, který zůstává průdušinkách a slinivce břišní

Endematózní oteklý

Endokrinní endokrinní žláza – žláza s vnitřní sekrecí, vyměšující např. hormony přímo do krve

Endoskopie metoda vyšetření tělních dutých orgánů a tělních dutin

Endosonografie vyšetření orgánů v blízkosti dutých orgánů pomocí endoskopie a ultrazvukového vyšetření

Enterální výživa výživa podávaná do zažívacího traktu

Enzym trávicí působek, který rozkládá složitější látky na jednodušší v průběhu trávení (amyláza, lipáza, proteáza)

ERCP endoskopická retrográdní cholangio-pankreatografie, vyšetření, při kterém je nasondováno ústí vývodu slinivky břišní a žlučových cest a naplněno kontrastní látkou. Slouží k diagnostice onemocnění slinivky břišní a žlučových cest

Exokrinní exokrinní žláza – žláza se zevní sekrecí, má vývod ústící na povrch těla nebo do dutého orgánu

Glukagon je hormon produkováný A-buňkami slinivky břišní, který působí proti účinkům inzulínu, čímž udržuje u člověka vyrovnanou hladinu glykémie. Tím předchází těžké hypoglykémii a tak zabezpečuje neustálou výživu životně důležitých orgánů

Hemochromatóza je méně časté víceorgánové onemocnění, které se týká metabolismu železa. Železo je pro naše tělo velmi potřebné, je součástí mnoha enzymů a také má význam pro vazbu kyslíku v červených krvinkách

Hemoragický krvácení, výstup krve z cév mimo krevní řečiště

Růžena Milatová
MUDr. Petr Wohl

*K*UCHAŘKA PŘI ONEMOCNĚNÍ SLINIVKY

130 receptů

Fotografie Isifa Image Service s. r. o.

Vydalo nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.,
roku 2011 jako svou 989. publikaci
Vydání první. AA 2,28. Stran 96
Redakčně zpracovala Blanka Koutská
Odpovědná redaktorka Jitka Suchá
Vytiskla tiskárna Ekon, družstvo, Jihlava
Doporučená cena 158 Kč

Nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.
Praha 3, Víta Nejedlého 15
e-mail: info@ivysehrad.cz
www.ivysehrad.cz

ISBN 978-80-7429-143-2